

Nikola Tordinac, Hrvatski narodni običaji, pjesme i pripovijetke iz Pečuha i okolice, Tankönyvkiadó, Budimpešta 1986, 218 str.

Zbirka hrvatskih narodnih običaja, pjesama i pripovijedaka iz Pečuha i okolice nastala je osamdesetih godina devetnaestoga stoljeća naporom Nikole Tordinca (1858-1888), književnika i sakupljača narodnoga blaga (sakupljao ga je i po Bosni i Slavoniji). Pisac pripada skupini onih malobrojnih sakupljača folklorne građe u devetnaestome stoljeću (između ostalih Mijat Stojanović i Luka Ilić-Oriovčanin) koji svoje zanimanje za selo motiviraju nestajanjem njegove specifične kulture. U ovome slučaju pisac je još zabrinutiji za budućnost hrvatskih tradicija jer se radi o izoliranom hrvatskom življu u Mađarskoj i prijeti mu zatiranje jezika, tog važnog činitelja u prenošenju tradicijskih oblika kulture.

Tordinac ukratko prikazuje povijest naseljavanja Hrvata iz Bosne (skupinu što je prikazuje i naziva Hrvatima-Bošnjacima) u južnu Baranju za vrijeme turskih ratova, te izgled predgrađa Pečuha i jednog od okolnih sela (Kozar) u kojima je sakupljao folkloru građu.

U drugome dijelu opisuje stan, nošnju, gospodarski život, te običaje oko poroda, smrti, vjenčanja, žetve, berbe i one vezane uz datume crkvenoga kalendara - Božić, Uskrs, Duhovi itd. Osim što opisuje običajna ponašanja vezana uz pojedine događaje godišnjega i životnoga ciklusa, pisac im ulijeva i životnost ponekom napomenom o kontekstu u kojemu su se odvijali. Ne zanemaruje ni povijesnu dimenziju. Tako u kratkome osvrtu na obiteljski život razlikuje prošlo doba zadružnog života i sadašnje doba (opisano osamdesetih godina prošloga stoljeća!) nuklearne obitelji.

Društveni okvir običajnih ponašanja vidljiv je u opisu vjenčanja, životni detalji u opisu poroda (npr. koliko traje period dojenja i stav ljudi spram njega), smrti (npr. trajanje razdoblja žalovanja, pri čemu pisac razlikuje i zamišljeni od ostvarenoga reda života - naime propisanu i provedenu dužinu razdoblja žaljenja za roditeljem, suprugom ili djetetom). Zanimljiva je i važna za demografska i ina istraživanja i napomena o postojanju dvostrukih prezimena za pojedine kuće: "jedno prvo

koje se i u pismu vodi, a drugo po selu" (str.28).

Treći, najduži dio zbirke, sadrži narodne pjesme. Podijeljene su na mitološke, ženske - starije i mlađe i na dječje. Samo iznimno je naznačen i kontekst tih pjesama. U četvrtome su dijelu narodne pripovijetke.

Zanimljivo je da na koncu pisac pripocuje imena kazivača s osnovnim važnim podacima o njima - mjestom rođenja ali i podatkom da li su putovali nekamo gdje su mogli čuti neke pjesme i pripovijetke. Radi se o doista ozbiljnome istraživaču!

Ovo izdanje folklorne građe iz hrvatskih sela u okolici Pečuha popraćeno je bibliografijskom izdanja djela Nikole Tordinca i literaturom o njemu, kao i s četrdesetak stranica reprodukcija dokumenata o životu Hrvata u Pečuhu, te fotografijama ljudi i sela s početka stoljeća i danas.

JASNA ČAPO

Ernst Kasirer (Ernst Cassirer), Filozofija simboličkih oblika; Prvi deo, Jezik, 246 str.; Drugi deo, Mitsko mišljenje, 248 str.; Treći deo, Fenomenologija saznanja, 418 str., Književna zajednica, Novi Sad 1985.

Djelo Ernsta Cassirera proizašlo je iz osnovnih postavki neokantovske marburške škole, što znači da je osnovni preduvjet njegova razumijevanja uvid u bit Kantove filozofije sabrane u trima kritikama - *Kritici čistoga uma, Kritici praktičkoga uma i Kritici rasudne snage*.

Temeljeći se na egzaktnim prirodnim znanostima i matematskoj strukturi mišljenja, Cassirera zanima da li je moguće u svim manifestacijama duha, dakle, u njegovim oblicima pronaći jedinstven princip? Drugim riječima, u kojoj uzajamnoj vezi stoje duh i kultura?

Kultura je proizvod i samoostvarenje duha, kaže Cassirer. Duhovno proizvođenje ogleda se posredstvom simbola, dakle, temeljna duhovna funkcija jest simbolička reprezentacija. U procesu reprezentiranja sudjeluju *simbolik* kao čulno opažljivi predmeti i *značenje* kao ono što je simbolizirano.

Funkcionalnost duha može biti koncep-